

STUDENTENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ
20 SANT.

K. BRANDTA un K. UPESLEJAS NODIBINĀTS 1922. GADĀ

REDAKCIJA UN KANTORIS RĪGĀ, BRUŅINIEKU IELĀ №. 20, DZĪV. 18. :: PASTA ADRESE: RĪGĀ, PASTA KASTE № 70
RUNAS STUNDAS: PIEKTDIENĀS NO PLKST. 16—17 UN SVĒTDIENĀS NO PLKST. 14—15 :: SLUDINĀJUMU MAKSĀ: PRIEKŠ-
PUŠĒ 90 SANT., TEKSTĀ 60 SANT., SLUDINĀJUMU DAĻĀ 20 SANT. PAR PETIT RINDIŅU + 5% SLUDINĀJUMU NODOKLIS

Nr. 120.

Trešdien, 9. februārī, 1927.

V. ak. g.

Universitātes padomes 100. sēde

Dzirdēta, bet nesaprasta patiesība.

No stud. atturības biedrības mums raksta:

Jautājums, kas daudz cilāts un pārrunāts, ir atturība. Diemžēl, latvju inteliģencē, arī studentos, tā atradusi maz dzirdīgas ausis. Par alkohola kaitīgumu un dažādiem viņa iespajdiem tik pārlieku daudz dzirdēts, ka reti kāds vairs piedabūjams šā jautājuma nopietnai pārdomai, lai gan reti kāds atradīsies, kurš neatzītu alkohola kaitīgumu; simpatizē pat atturības domai. Ir meklēts šai lietā kompromiss—mērenība. Diemžēl, lielā sabiedrības daļa vēl arvien ir dzeršanas tradīcijas glabātāja. Protams, arī studentos alkohola baudītāji sastāda majoritāti. Vai tā nav necienīga parādība, vai tas nav ļauns piemērs visai mūsu tautai? Ko lai gaidām no jaunatnes, mūsu tautas mazāk attīstītiem slāņiem, ja mūsu topošā inteliģence cirtusi stīgu uz seviš pašiznīcināšanu, dzīvības vērtības apsmiešanu. Ar kādu ticību tautai lai sludina atturība, ja mūsu ārsti, juristi un teologi, visa mūsu inteliģence pati, dzeršanā nekādu ļaunumu sev neredz. Rādīsim dzīvu piemēru, tad sekotāji mums netrūks!

Atzīstot zinātnes autoritatīvo balsi alkohola seku pētījumos, nav citas izejas, kā būt atturībniekiem. Gluži vulgari palikuši vārdi par «principā atzīšanu», lūk, principā atzīstam dzeršanas kaitīgumu, bet īstenībā neiet. Neiet tādēļ, ka sabiedrībā no seniem laikiem radīts iestādījums, ko konvencionāla norma, vai labāk sakot, tradīcija, no kurās izvairīties dažādos gadījumos neērti un nepatīkami. Bet akli pildot to, kas sabiedrībā uzglabāties no barbarisma laikiem un pašu apziņai visai pieņemams nav, mēs rādām rakstura trūkumu un glēvulību. Pildīt dzeršanas tradīciju tikai tādēļ, ka tā sabiedrībā eksistē, nav studenta cienīga; viņa apziņa diktē, lai tas nodibinātu jaunu sadzīves likumību, jaunas, labākas un veselīgākas tradīcijas. Latvju students te spētu daudz, ja viņš vadītos no tīras apziņas, dzīvā cilvēka un savas tautas mīlestības. Tradīcijas ir spēcīgas, bet ne mūžīgas. Daudzas tradīcijas iznikušas tādēļ, ka cilvēces augošā doma tās atzinusi par laikam nepiemērotu. Dzeršanas tradīcija ir nevien nepiemērota, bet arī kaitīga. Atmetīsim viņu, lai viņas vietā stādītu derīgāku un patīkamāku tradīciju. Alkohola bauda cil-

vēkam nedod nekā pozitīva. Dažādās izrunas, ka viņš un alus iepriecina, dara cilvēku jautrāku un asprātīgāku, ir aplamas. Piedzēruša cilvēka asprātība ne ar ko neatšķiras no muļķības, viņa prieks ir īss. Īsti priecīgs cilvēks ir tas, kas no alkohola baudas atsakas, viņa prieks dabīgāks un prieka iespēja daudz ilgāka.

Par alkohola iedarbību uz cilvēka smadzenēm, nerviem un visu organismu, izdarīti daudzi zinātniski pētījumi, un viņi brīdina ikvienu, kas neapzinīgi baudījuši alkoholiskus dzērienus. Ziem. Amerikas Sav. Valstu, Somijas u. c. tautu studenti dzeršanu atmetuši, viņi interesējas nevis par veselības bojāšanu, bet gan spēcināšanu, ko liecina kaislīgā nodrošanās sportam. Tiešām mūsu dzīvē tik daudz iespējāmības, kur varam laiku lietderīgi izmantot un dzīves prieku atrast, ka rodas izbrīns, kādēļ latvju studenti savas dzīves izveidošanai un izdaiļošanai piegriezuši tik maz vēribas. Bravurīgās runas, ka mirtin mirst kā dzērāji, tā nedzērāji un, ka atrodas ir dzērāji, kas nodzīvo lielu vecumu, ir runas, kas glāstošas gan dzērāju ausim un apmīglo skatu dzīves tiešāmībā. Cik upurus no mūsu pašu vidus nav prasījis alkohols, to ikviens labi zin, bet pārliecinošāku argumentu atradīsim, ja spētum iepazīties ar savu pašu kolēģu veselības stāvokli. Labāk stāgāt to ceļu, kas drošāks, t. i. atturības — pasargāsim sevi apzināti pret dažādiem veselībai un garam kaitīgiem iespajdiem — nekā to, kas mūs dara uzņēmīgus dažādām ļaunām iespējāmībām. Lidzēklus, kurus mēs nesamērīgi izšķiežam alkohola baudai, liksim lietā, ja nolemsim savu garīgo tieksmju, dailes un sabiedrisko dzīvi apmierināšanai. Sakarā ar to mums kļūst skaidri un saprotami latvju atturības veterāna J. Dāva teiktie vārdi — «atturība nav upuris, bet ieguvums».

Veselais saprāts, kas mūsu prātos mīt, diktē, lai mēs kļūstam atturībnieki, protams, absolūti. Mērenība un sātība alkohola baudā nav pieņemama, jo atzīstot kādas lietas kaitīgumu, nevar būt runa par kāda vidus ceļa meklēšanu. Būt absolūtiem atturībniekiem vajadzīgs piemēra dēļ, mērenība nepārliecina, tā drīzākī proponē visu atturības lietu, jo arī mērenos dzērājus mēdz saukt par atturībniekiem. Vēlams, ka atturībnieki vienotos, pulcētos biedrībās, tā radīdami stipru faktoru alkohola un

Lietas praktiskā puse.

Mūsu likumdevējas iestādes — Saeimas un viņas izglītības komisijas liktenim nodots jo sevišķi svarīgs likumprojekts, kurš var vienādi interesēt ir sabiedrību un audzinātājus, ir Universitāti un studentus. Tas ir izglītības likums, kurš reizī par visām reizēm izšķirs ilgstošos strīdus, eksperimentus un meklējumus šinī ziņā, un ne tikai izšķirs strīdus vien, bet arī ilgāku laiku noteiks un norobežos zināmu virzienu, zināmu ceļu, kurū nu pēc patikas nevarēs vis mainīt vai pārkāpt.

Lūk, tāpēc, viņš var interesēt arī akadēmisko dzīvi, lai ar pēdējo viņam, vienā otrā gadījumā, būtu tiešs, vai aptuvenes sakars. Vēl nav zināms, kāds šis likums būs galu galā, bet viņa apspriešanas gaita, dažas viņa epizodes ir interesantas un atzīmējamās.

Laikrakstī ziņo, ka Saeimas izglītības komisija, pēc garām debatēm, nobalsojot pamatskolā pasniedzamo māc. priekšmetu sarakstu, šo pantu visumā noraidījusi (iesiesli — vieniem nepatīkusi ticības mācība, citiem vācu val., etc.) un priekšmetu izvēli atstājusi izglītības ministrijas ziņai. Svarīgais šai priekšmetu sarakstā ir jauno valodu izvēle, kurās sekas turpmāk pozitīvi vai negatīvi iespajdos studentus viņu studiju gaitās. Komisijas vairākums bijis par obligatorisku vācu valodas pasniegšanu pamatskolās, pieļaujot otru, kā neobligatorisku, krievu vai angļu. Taču līdz ar tagad radušos stāvokli mums interesanti dzirdēt izglītības ministrijas saimnieka domas. Tās ir sekošas: «Mans ieskats, turpretim, ir tāds, ka krievu valodu nedrīkstētu ignorēt. Tas rada netikai neērtības praktiskā dzīvē, bet atsaucas arī sāpīgi uz mūsu studentu dzīvi, kuri, iestājoties augstskolā, nevar sekot krievu valodā lasītām lekcijām.»

ar viņu saistīto parašu iznīcināšanai. Atturība nav tikai atturēšanās no alkoholiskiem dzērieniem, tā sevi ietver veselu pasaules uzskatu, jaunu dzīves izpratni un dzīves prieka apziņu. — Atturības jautājums prasa, lai viņu nopietni pārdomātu; to prasa nevien egoistiskās, bet vēl vairāk, proti, sabiedrības intereses.

A. Šilde.

Psicholoģija stenografijā

priekšlasījums L. Un. Ls 0,25 ar pieeūt.
Dab. Jāņa Rozes Stenokursos Lācplēša ielā 18.

Lūk, tāpēc jauno valodu jautājums pamatskolā, lai arī pēdējo no Universitātes šķir vesela pāreja — vidusskola, nav gluži vienaldzīgs studentiem un Universitātei. Loģiski risinot Izgl. ministra domas, šķiet skaidrs, ka viņš pirmā vietā, tomēr, grib ierindot krievu valodu. Mums, pagaidām, interesē tikai šā jautājuma praktiskā puse, tā, ko arī uzsvēris Izgl. ministrs, izslēdzot politiskus aprēķinus un nolūkus, orientēšanos vienā vai otrā virzienā, slāvu vai ģermaņu kulturas akceptēšanu.

Šinī ziņā gan izvēlē priekšroka, neapšaubami, piešķirama vācu valodai. Neērtības, kādas rastos iespējā sekot krievu val. lasītām lekcijām, salīdzinot ar vācu val., būs daudz mazākas. Nav jāizmirst, ka paaudze, kurai likums domāts, Universitātes sliksni sasniegs tad, kad visi māc. spēki, saskaņā ar noteikumiem, lekcijas lasīs tikai latvju valodā. Zūd šim svarīgajam argumentam, studentiem, skatoties no praktiskā viedokļa, valodu zināšanas galv. kārtā noderēs zinātniskās literatūras studijām. Te nu vēl reiz jāuzsver vācu val. pārkums. Viņas pratējiem ir un būs pieejama visa tagadējā zinātn. lit. un it sevišķi jaunākie pētījumi, kurū publicēšanu krievu val. gan laikam tik drīzi nesagaidīsim. Bez tam, arī tagadējās zinātn. lit. krievu val. liela daļa ir citu val. tulkojums. — Protams, visai aplami būtu pilnīgi ignorēt krievu val., bet ja runā par vienas vai otras val. obligatorisku ieviešanu, tad visādā ziņā jāuzsver vienas pārkums.

Arī mūsu māc. spēki ir tādās pat domās. To pierāda kontrolpārbaudījumi un ne vienreiz vien arī «Studenta» slejās parādīties viņu aizrādījums, ka stud. svešvalodu, sevišķi vācu val., nepietiekoša pārvaldīšana ir liels minuss. Filoloģ. un filozof. fak., sākot ar š. g. 1. janv., nolēmusi krievu val., kā jauno valodu, neakceptēt. Tas skaidri norāda viņu kompetentās domas un spriedumus svešvalodu izvēlē.

Tāda ir lietas praktiskā puse un viņas pozitīvas izveidošanas dēļ jāvēlās, lai, pēc iespējas drīzākī, noteiktu mūsu skolām un sevišķi tiem viņu audzēkņiem, kurū plāni sniedz akadēmisko dzīvi, kā obligatorisku svešvalodu to, kurai, mazākais, praktiskā ziņā, nenoliedzami lielāks pārkums. Ja tag. neskaidrās stāvoklis ilgi turpināsies, saskaņā ar mūsu politiskās dzīves kursu, arī valodu izveles un pasniegšanas gaita var līdzī grozīties, un mūsu nākamaj studentu saimei viņas studiju gaitās kļūt par nevēlamu kavēkli.

Neaizskarot tuvāki citas iespējamās varbūtības, no praktiskās puses vēl varētu būt dažī iebildumi. — Nav noliedzams, ka viens un otrs arvien dzīvojam nesatricināmās «eksporta» cerībās un gaidās. Tās ir cerības, kurām nav realu pamatu un kurās pašas savos pamatos ir nosodāmas.

H. Zr.

Pārrunai un pārdomai.

Audzināsim gribu!

(Skat. rakstu «Pārvērtību sekas».)

Mūsu pēckara laika negatīvās iezīmes ir tiešām diezgan lielas, — moraliskais limenis zems un pašnāvības sasniegušas augstāko pakāpi. Aplūkojot šā laika traģediju cēloņus un vaicājot — kāda nu izeja no šīm pārvērtību sekām, — kā nepieciešams papildinājums jau minētam vēl jāpievieno gribas audzināšana.

Pēdējās nozīmī atzīst arī mūsu audzinātāji, censdamies šinī ziņā izkopt un izstrādāt zināmus papērnus; to atzīst sabiedrība, rīkojot jaunus disputus, tiesas u. t. t., bet līdz šim viss tas ļoti maz ko dod. Ļoti bieži tās sistēmas, tās domas, kuras te izsaka, ir mūsu garam svešas un nepiemērotas.

Nav noliedzams, ka iedzīmtība un sabiedrība, kādā attīstās zināms indivīds, atstāj iespaidu uz cilvēka psihi, nosaka viņa raksturu, tomēr arī mēs paši, ja vien gribam, varam daudz ko darīt sevī izveidošanas labā. Lai to panāktu, ir vajadzīga zināma nopietnība, zināms mērķis, kam piedot savus spēkus. Un to nu mēs, man šķiet, kļūdamies visvairāk. Sastapdamies ar dzīvi, vārda tiešā nozīmē, mēs jau pašā sākumā skatāmies uz viņu par daudz pavirši, neprasiņāmi vai daudzās acumirklā iluzijas arī ir spējīgas dot, ko sola, jeb tā ir sevī apmānīšana. Atjēgšanās, parasti, notiek tikai tad, kad cilvēka garīgā un fiziskā enerģija ir izsīkususi, mūsu smadzenes izžuvušas baudas ugunī, nav vairs spējīgas nopietnam darbam. Līdz ar to ir zaudēts dzīves prieks, sava «es» vērtības apziņa un mūs sagaida priekšlaika vecums. Ja cilvēks ticēs sev, ja tam būs ticība darbam un griba to veikt, viņš nekad nevar nonākt «bezizejas» stāvoklī, kad vienīgā izeja vairs tikai pašnāvībā. Mums ir piemēri — stipra rakstura tautas, norveģi, somi; apskatot viņu ģeogrāfisko stāvokli, vēsturisko attīstības gaitu, kļūst saprotamas, kāpēc šie nav tik daudz pašnāvību, kāpēc šie cilvēki daudz pašapzinīgāki, daudz inteligētāki un darba spējīgāki. Atrasdamies pastāvīgā cīņā ar dabu, viņi ir nevien norūdījuši savu gribu, attīstījuši gara spējas, bet arī ieaudzinajuši ticību sev un dzīvei, izveidojami īpatnēji nacionālu kulturu, nacionālo mākslu etc. Viņi ir bijuši tik stipri (somi), kā būdami pat zem citas valsts aizbildniecības, pratuši uzturēt sev savas īpatnības, pratuši izsargāties no svešu tradīciju, svešas, viņu garam nepiemērotas, kultūras ieviešanas. Mēs, būdami patstāvīgas valsts pilsoņi, kam jau no sirmas senatnes kā mantojums nāk līdzī zināma kultūra, zināms garīgs pabalsts, tomēr nevaram atsvabināties no svešu tradīciju un mums tāju stāvoša gara ieviešanas.

Tāpēc, neatrasdami, vai arī nespēdami atrast saites, kuņas saistītu mūs ciešāk vienu pie otra, vienotu kopējam darbam, kopējam tieksmēm, arī bieži vien, nespējam atrast savu uzdevumu, savu dzīves mērķi, kritam pesimismā un esam spiesti beigt dzīvi pašnāvības ceļā. (Zināmie notikumī dažās studentu organizācijās).

Ja mums būtu stingra griba un pareiza dzīves un darba izpratne, tad līdzīgi gadījumi nevarētu nākt priekšā. Audzināsim sev gribu! Audzināsim darba cieņu! Lai to panāktu, vispirms jātiek vaļā no visa liekā balasta, kas mūsu garam nāk tikai par sliktu. Vēl vairāk jāveido nacionālā kultūra un tradīcijas. Jāatrod mērķi, kuņu dēļ ir vērts dzīvot un cīnīties un, beidzot, jāsaprot arī dzīvības dziļākā būtība, jāsaprot viņas nozīme.

Kad būsim tik tāju tikuši, būsim atzinājušies no paviršības un vieglas dzīves kāres, tad nebaidīsimies arī no darba un viņa grūtībām, līdz ar to, būsim jau daudz kas darījis savas gribas un arī savas valsts labā.

Rūd. Prūsī.

Roberts Boils.

(25. I. 1627. — 25. I. 1927.).

25. janv. pagāja slavenā angļu zinātnieka Roberta Boila (Robert Boyle) 300. dzimšanas gads. Šā vīra piemīnai, kurš stāv kā robežu stabs ķīmijas vecā un jaunā laikmeta krustceļā, veltam dažas rindiņas.

R. Boils dzimis Irijā, izglītojies Etonas koledžā. Jaunībā apceļojis Franciju, Itāliju un Šveici. No 1654. dzīvojis Okssordā, vēlāk Londonā, veltīdams savu mūža beidzamo cēlienu zinātniskai pētniecībai.

Boila zinātniskā darbība ir ļoti vispusīga. Nav nozares ķīmijā, kur viņš nebūtu savu roku pielicis un atstājis ko paliekošu arī jaunākiem laikiem.

Līdz tam ķīmija nebija patstāvīga zinātne, viņas likumus nevienam nenāca prātā pētīt, bet tās praktiskos sasniegumus viscaur izmantoja medicīna, rūpniecība, farmācija u. c.

Boils ar saviem darbiem lika pamatus ķīmijai, kā autonomai zinātnei, tādējādi tā kļuva patstāvīga disciplīna pārējo dabas zinātņu starpā. Boils vadās tikai no mērķa — pētīt dabu, nemeklējot viņā praktiska labuma, kā to darīja alķīmiķi — censdamies iegūt zeltu ar filozofu akmeni, mūžīgo jaunību caur dzīvības elektrību u. c., vai vēlākā laikmeta jatroķīmiķi, kuri centās izmantot ķīmiju medicīnas labā. Dabas likumu pētīšanā un pārbaudīšanā Boils par pamatu norāda eksperimentu. Ka līdz tam ķīmijā maz bija vadījušies no eksperimenta, rāda sekoši Fr. Bekona (mir. 1621.) vārdi: «Ķīmijā šķiras laudis dibinās tikai uz nedaudziem mēģinājumiem krāsns uguni un uzstāda pasaules uzskatus, kas ievēro ļoti maz parādības.» Boils ir pratis ne tikai labi eksperimentēt, bet arī tos aprakstīt skaidrā un saprotamā valodā.

Apsaktisim Boila darbus, kuriem ir paliekoša vērtība arī mūsu dienās. Pētot gaisu un viņa īpašības, B. ir atradis pirmo gāzu likumu — gāzes tilpums tieši proporcionāls spiedienam (atrasis vēlāk arī no franc. Mariota, kāpēc lik. sauc abu atradēju vārdā: Boila-Mariota likums).

Boila dibinātā mācība par ķīm. elementiem pastāvēja līdz visjaunākam laikam. Tikai beidzamo gadu pētījumi par atomu uzbūvi, izotopiju u. c. ir spieduši meklēt ķīmiskam elementam jaunu definējumu resp. atrast pastāvoša definējuma labojumu. Līdz Boilam lietotiem elementiem

nebija vieliskas eksistences, viņi bija tikai zināmu vispārēju īpašību raksturojumi. Boils norāda, ka ne tikai Aristoteļa elementi — uguns, ūdens, zeme, gaiss, bet arī alķīmiķu — sāls, sērs un dzīvsudrabs, nav ķīmijai pieņemami. Par elementiem viņš uzskata vienkāršas vielas, ar patiesi vielisku eksistenci, kas izdalāmas no komplicētākām vielām. Elementam viņš pieraksta sek. īpašības: a) elements ir homogēns, b) nesastāv no citiem elementiem, c) no viņiem nesastāv citas vielas, un viņos vielas ir sadalāmas.

Boils līdzīgi citiem tā laika atomistiem (Pjers Gassendi, Lemerī, Jungius u. c.) atomus sauc par korpuskulām, no kuņām sastādās elementi. Interesantas ir viņa domas, ka varētu būt spēks, kas korpuskulas varētu sadalīt. Jaunākie panākumi atomu sadalīšanā ir Boila pravietojumu apstiprinājuši.

Boilam lieli nopelni pienākas kā analītiskās ķīmijas dibinātājam. Senāk vielas izšķīra visprimitīvākā kārtā tikai pēc ārējām pazīmēm: krāsas, garšas, smakas u. t. t. un aprobežojās ar dažām pazīšanas reakcijām sausā veidā. B. ievēda slāpja analīzes metodi — vielu pārveida šķīdumā un izveda zināmas reakcijas. Tāpat no viņa ievestas augu krāsas vielu, kā indikatoru lietošana uz skābēm un sārmiem. Kalcija un sērskābes pierādīšanai viņš pirmo reizi izmantoja kalcija sulfāta mazo šķīstamību; novērojis, ka kalķi un alķalijas izspiež amonjaku no tā savienojumiem, un ka tas ar sālsskābi dod miglu.

Boils, bez tam, atradis daudz jaunus savienojumus, atradis lielu daudzumu faktū un izskaidrojums senāk nesaprotām parādībām. Viņam piekrit liela loma slavenās zinātniskās biedrības «Royal Society» dibināšanā (1662. g.), kuņas prezidents viņš bija no 1680. g. līdz savai nāvei, 1691. g.

Ķīmijas mērķis, — izskaidrot materiālas daudzveidību visās izteiksmes formās ar viņas vissīkākā būvelementu veidu, vietu un kustību, — atrodas vēl milzīgā tālumā. Bet ir cilvēki, kas iezīmēdami paši par sevi veselu laikmetu zinātnē ved mūs tuvāk, kaut arī niecīgu soli, dabas likumu izpratnei. Un tāds bija Roberts Boils.

Alfr. Tauriņš.

Būt vai nebūt!

«Pārvērtību sekās», kom. M. G. iepriekšējā «Stud.» num. apskata mūsu laikmeta traģediju, uz novērotā pamata taisa dažus slēdzienus. Ne visur var būt ar viņu vienis prātis. Temāts plašs un sāpīgs, un nedaudzajās rindās aizķerti tikai garāmceļot. Negribu es iztirzāt šo problēmu, bet šo to piezīmēt pie iekustinātiem jautājumiem.

Jau jēdzieni «laikmets» un «laikmeta gars» ir tik plaši un vispusīgi, ka novērtēt viņus dažos vārdos ir neiespējami. Bet raksta autors to mēģinājis darīt. Tā, liekas, liela kļūda; tāpat konkrēta cilvēka attiecības pret laikmetu, laikmeta prasībām. Vai pacelšanās pāri laikmetam, negriba saistīties ar «laikmeta garu», lai nezaudētu savu personību un neklūtu ierauts nivelējošā laikmeta straumē (kā pašreiz), arī nevarība? Pozitīva atbilde uz šo jautājumu izriet no autora sacītā.

Apskatījis isumā tik daudz apvainotās «kara atmosferas» iespaidu uz topošā laikmeta seju un novērtējis «kdiencišo parādību» — pašnāvību (kā vājuma pašapzināšanas), autors pieskaņas mūsu akadēmiskai dzīvei. Un taisni, pašreiz tik daudz cilātām, organizāciju jautājumam.

Tas, ko viņam vajadzējis dot, viņas neesot devušas. To pierāda konkrētie fakti (vairāki pašnāvnieki pagājušā gadā nākuši no lielāko akadēmisko organizāciju saimes; bet šis fakts nav vienīgais). Daudzo organi-

zāciju biedri, kuņu mērķi: izkopt draudzības sajūtu, goda prātu (kāds izplūdis, nenoteikts jēdziens!) u. t. t., dzīves reālos pārbaudījumus nav spējuši izturēt, cietuši — fiasko. Tā tiešām nevarība!

Organizācijas, kuņu pienākumi ir attīstīt rakstura stingrību, disciplinēt, organizēt, dzīvē pierādījušas pretējo. Un tāpēc laikam arī viens otrs komiltonis jūtas stiprāks «mežona lomā», nekā «organizēts». — Arī Ibsens reiz teica: «stiprs tas, kas stāv viens!». Tā akadēmisko organizāciju viena no stiprākām neveiksmēm — vai dzīve drīzi neradis ar citas? Ir iemesls to sagaidīt.

Kāpēc tas tā? Autora slēdziens: kaut kas tur nav kārtībā. Pilnīgi pareizi. Tur nav viss vairs kārtībā (protams — ne visās organ.) — «kaut kas ir sapuvis», novecojies. Vai tāpēc mums no viņām atsācies, ignorēt dzīves patiesību — vienība ir spēks. Nē! Tur vajadzīgas tikai reformas, ķirurģa nazis. — Ar pagājušā gadsimta rīkiem vairs dzīves lauku neapstrādāsīm.

Mūsu zināma tipa akadēmiskās organizācijas nav piegriezušas vērību saviem galveniem uzdevumiem: disciplīnas un biedru izšķējas vienības personības izveidošanai. Tāpēc no viņu vidus nākuši tie, kuņiem trūcis spēka «ar dzīvi cīņā iet». Tās centušās savaldīt biedru patvaļību (bet ne katreiz ar sekmēm), panākt ārējo disciplīnu, bet taisni audzinošais moments (ko viņām mēdz pierakstīt) palicis novārtā. Tā viņu viena

galvenā kļūda. Kāmēr šie trūkumi nebūs novērsti, viņas paliks tikai par vietu izpriecām un laika kavēklīm, ar svētdienas raksturu; ne akadēmiskās dzīves veidotāji, nākamo tautas darbinieku un istā latvju inteliģences tipa līdzradītāji.

No tā atkarājās viņu — būt vai nebūt!

Stud. oec. K—ts.

Filozofijas nozīme izglītībā un viņas pasniegšana vidusskolās.

Kanta biedrības sarīkotā priekšlasījumā, Universitātē, doc. P. Jurevičs nolasijs augšminēto referātu, kuņu noklausījās arī daudzi pādagogijas studenti. Sāsinātā veidā to šie atreferējam:

Cilvēka prāta tieksme ir vienības meklēšana gara dzīvē, kuņu apmierina filozofija. Parādību daudzumā un daudzējādībā tā atklāj viņu iekšējo sakarību un likumību. Pasaules haosā tikai filozofija māca cilvēku apzināties isto vietu un vērtību pasaules vienībā. Vienības vērtība līdzvērtīga personības vērtībai. Ar apziņas funkciju koordinācijas jūšanu jūk arī personība. Parasti šo personības izrīšanu konstatē tikai viņas krasākajā patoloģiskajā formā un prāta sajūšanā. Bet starp istu vienotu personību un tās mazāko iziru-ma formu ir daudz pārejas pakāpju. Ir novērojams vienotu personību trūkums, kas izskaidrojams ar vienības trūkumu personībā. Filozofija šo trūkumu novērš, izaudzinot skolniekus par vienotām personībām. Filozofija ir audzināšanas noslēgums.

Mūsu tagadējā skola ir bez centra un vienības. Viņa atspoguļo tagadējās dzīves heterogenitāti. Lielais priekšmetu skaits vēl nedod istu izglītību, ja nezin viņu savstarpīgās sakarības un viņu nozīmes izpratnes. Bez tās audzēkņi bieži nonāk pie alternatīvām. Minēsim reliģiju un dabas zinātni. Jautājumā par Dieva eksistenci audzēkņi noteiktas atbildes nedabū, nedz arī paskaidrojuma, kāpēc šī noteiktā atbilde nav iespējama. Pie tādām pat alternatīvām audzēkņis nonāk etisko jautājumu sferā. Iepazīstoties ar dažādiem literatūras darbiem, viņš redz, ka viens autors cildina baudu, otrs turpretim par augstāko dzīves principu atzīst pienākumu. Tā audzēkņi bieži var gūt tik pretrunīgu atzinumu, kā: seko dzīves prasībām un izpildi pienākumu.

Še nu jāatzīst filozofijas nozīme, kuņa noved pie prāta disciplīnas un modina tieksmi pēc vienības vārdos un darbos.

Patlaban mūsu vidusskolās valda tendence filozofijas māc. (psiholoģ. filos. ievadu un loģiku) stripot no vidusskolu priekšmetu skaita, motīvojot to kā skolnieku prātam nesa-protāmu. Tā tas nebūt nav. Zināmos apstākļos katru priekšmetu var padarīt saprotāmu, ja vien ir labs šā priekšmeta pasniedzējs. Filozofijas pasniegšana skolā līdz šim bijusi nesekmīga galv. k. šādu iemeslu dēļ: 1) Mums nav pienācīgi sagatavotu priekšmeta pasniedzēju, 2) nav arī novērojumu un prakses šī priekšmeta pasniegšanā un 3) bieži vien vainīga nepareizā kārtība, kādā filozofiskās disciplīnas tiek mācītas.

Bieži vien filozofiju vidusskolās pasniedz cilvēki, kuņiem trūkst specialas izglītības un tādi skolotāji arī padara filozofiju neinteresantu. Ir arī gadījumi, kad skolotāji ar specialu filozofisku izglītību padara filozofiju audzēkņiem nesa-protāmu, ja minētie skolotāji, būdami labi specialisti, tomēr ir slikti pāagogi. Viņi bieži vien paši tikko beiguši studijas un pieraduši pie abstraktu, audzēkņiem nesa-protāmu termiņu lietošanas, arī ar audzēkņiem runā abstraktu jēdzienu valodā. Pakavēsimies tagad pie priekšmetu pasniegšanas kārtības. Filozofisko disciplīnu pāzišanā skolnieki jāievada ar psiholoģiju. Psiholoģija vajadzīga viņa pašā gara pasaules un citu izprašanai. Sevišķi pāagogam viņa

nepieciešama. Nākošais priekšmets jāmin loģika. Interese par viņu modisies tad, ja būs savākts jau pietiekoši daudz atziņu. Loģika attīsta apzinīgas spriešanas spējas un veicina kritiskā prāta attīstību. Vispirms audzēkņi jāiepazīstina ar induktīvo loģiku.

Vidusskola gatavo nākamos studentus, daudzi tie nespēj dot pamatotas atbildes uz jautājumiem. Te ir loģiskās domāšanas trūkums. Tā tad bez vispārīgiem metodoloģiskiem principiem nav iespējams iztikt.

Filosofijas ievada un ētikas mācīšanās galvenā vēriba būtu jāvērs uz šo priekšmetu sistematisko pusi. Filosofijas mācīšanai tikai tad ir nozīme, ja viņa top par audzēkņu interešu centru.

Filosofijas pasniegšanā mēs daudz varam mācīties no Francijas skolām.

Jānis Heinr. Pestalocijs.

«Citiem visu, sev neko.» Tāds ir uzraksts uz Pestalocija kapa pieminēkļa, kas isumā raksturo visu Pestalocija darbību. Viņa dzīve ir bijusi tiešām veltīta tikai kalpošanai citiem.

Pestalocijs dzimis 12. janv. 1746. g. 6. dzīves gadā tam nomirst tēvs. Turpmākie viņa audzinātāji — māte un kalpone. Uz Pestalocija gara dzīvi ļoti lielu iespaidu atstāj viņa vectēvs, Hengas mācītājs, tā kā jaunais Pestalocijs sapņo pats kļūt par mācītāju. Pēc iepriekšējās mājas izglītības, Pestalocijs tika nodots mācīties vienā no Čīrihes pilsētas skolām. Šinī skolā valdīja ļoti bargs režīms. Kā galvenais audzināšanas līdzeklis bija stingru sodu uzlikšana par katru mazāko pārkāpumu. Zīmējoties uz šo skolu, Pestalocijs vēlāk savā darbā: «Kā Gertrude mācīja savus bērnus», izsakās: «Mūsu antipsiholoģiskās skolas nav vairāk nekā mašīna, ar kuru palīdzību bērnus iznīcina no pašas dabas dotos un atmodinātos garīgos spēkus. Bērniem, kuri līdz šim baudījuši dabas skaistumu, sajutuši viņas spēku, sākot jau ar 5. gadu tiek atņemta brīvība un tos sablīvē kādā smirdošā istabā, kur dienām, nedēļām, mēnešiem un gadiem mehāniski māca sausus, neinteresantus burtus. Skolotāis nepazīst nekādu citu metodi, kā vienīgi uzdot un uzdoto atņemt. Kas to nedara, vai nespēj veikt, to sauc par žaņari.»

Pats izbārdījis šādas skolas režīmu. Pestalocijs pārņēma mācīties koleģiāli (vidusskolā). Tur bija zinātniski ļoti sagatavoti skolotāji un valdīja nāvīgs cits, spīgtāks gars. Še Pestalocijs iepazīstas ar Ruso un

Voltera idejām. Viņš lasa Ruso «Emīli». Ruso jaunās idejas atstāj ļoti lielu iespaidu un viņš nolemj palikt par pārdarītāju, atmetot agrāko nodomu — kļūt par mācītāju.

Pestalocijs izstrādā savu īpašu audzināšanas plānu. Skola jāatvērta dabai. Mācībām skolā vajaga notikt paraleli ar praktisko nodarbošanos visās saimnieciskās dzīves nozarēs. Lai savas idejas realizētu praktiskā darbā, Pestalocijs nopērk Neuhoftā zemes gabalu, uz kuru uzceļ namu un ierīko 1771. g. patversmi - skolu nabadzīgiem apkārtnējo iedzīvotāju bērniem. Pestalocijs šē nododas pašai audzināšanai. Viņš citīgi strādā kopā ar bērniem gan dārzā, gan tīrumā, gan pie vērpšanas un aušanas, gan pie grāmatām. Tomēr Pestalocija teoretiskie aprēķini praktiskā pielietojumā cieši neveiksmi. Viņu piemeklē dažādas neveiksmes un nepatīkšanas un 1780. g. Pestalocijs ir spiests savu iestādi slēgt. Apkārtējie iedzīvotāji viņu tur pat par nenormālu un pareģo, ka viņš savu dzīvi nobeigšot vājpūtīgo iestādē. Par viņa nepraktiskumu izteicās, ka sev nevarot palīdzēt, bet gribot vēl būt par tautas labdari. Tomēr šī pirmā neveiksme Pestalociju nesalauž. Viņš sāk savas pārdarītiskās idejas propagandēt ar drukāta vārda palīdzību. Saraksta ievērojamo pārdarītiskā romanu «Linharda un Gertrude», 4 daļās. I. daļa iznāk 1781. g. Šinī romanā atrodami galvenie Pestalocija pārdarītiskie uzskati, tas rāda, kā Gertrudes bērni savas zināšanas iegūst no pašas dzīves, bet Gertrude tikai seko, lai viņi savu uzmanību piegrieztu tipiskām dzīves parādībām, un dod vajadzīgos paskaidrojumus. Viena romana nodaļa saucas taisni tā: «Ne mākslai, ne grāmatām, bet dzīvei vajaga būt par izglītības un audzināšanas pamatu.»

Ar šo savu darbu Pestalocijs iemanto ievērojama pedagoga vārdu. 1799. gadā viņu uzaicina vadīt bērnu patversmi Stansā, kuru tur atver Šveices valdība. Patversme bērniem, ļoti nepieciešama, jo Stansas apkārtnē galīgi nopostīta no Franču armijas un iedzīvotāji nonākuši pilnīgā trūkumā. Patversmi ierīko vecā klostērī, kur nav nekāda piemērota iekārtojuma. Patversmē tiek ievietoti kādi 80 bērni, no kuriem tikai kādi 10 prot drusku burtot ābecē. Tas tomēr Pestalociju neatbaida enerģiski ķerties pie darba un drīz vien tiek sasniegtas teicamas sekmes. Par savu darbu Stansas bērnu patversmē Pestalocijs izsakās sekoši: «Mani bērni katru brīdi redzēja, cik tuvu mana sirds saistīta pie viņiem.

Bērnu bēdas bija manas bēdas un viņu prieki mani prieki. Dienām un naktīm es biju ar tiem kopā, viņu vidū. Viss, ko bērni baudīja, gāja caur manām rokām. Katru palīdzību, katru pamācību viņi saņēma no manis. Manās rokās bērni lika savas rociņas, viņu actiņas skatījās manās. Manas asaras ritēja kopā ar bērnu asarām un mani smaidi sekoja viņu smaidiem. Man pašam nebija ne mājas, ne kalpones, ne draugu. Bija tikai viņi. Kad bērni bija spīgti un veseli, es priecājos kopā ar tiem, kad tie slimoja, es kopu tos. Pēdējais es gāju vakaros gulēt, bet pirmais jau rītos piecēlos. Vakarā kopā ar bērniem lūdzu Dievu, pamācīju viņus, līdz tie aizmīga...» Jāsaka, ka zināšanu pasniegšanā Pestalocijam tomēr nebija tik lieli panākumi, kā audzināšanā.

Pestalocijam tomēr drīz sava svētīgā darbībā Stansā ir jāpārtrauc kara apstākļu dēļ, jo patversmes telpās tiek ierīkots karaspēks. No Stansas Pestalocijs pāriet uz Burgdorfu, kur pieņem skolotāja vietu vienā no Burgdorfas skolām. 1800. gadā Pestalocijs atver Burgdorfas pili privātu vidusskolu līdz ar skolotāju semināru. Ar viņu kopā te darbojas skolotāji Krūze, Tahlers un Buss. Sākumā Burgdorfas skola jāuztur tikai ar privātiem līdzekļiem, bet pēc gada, kad valdības revidents bija devis labu atsaukumu par šo skolu, valdība skolu pārņēma savā ziņā. Burgdorfā Pestalocijs saraksta savu ievērojamo grāmatu: «Kā Gertrude māca savus bērnus». Tad kopā ar saviem palīgiem saraksta grāmatas: «Grāmata mācēm, jeb pamācība, kā savus bērnus mācīt novērot un runāt», un «Uzskatāmības mācības ābece mēriem un skaitļiem.»

Šīs grāmatas iegūst ievērojamus panākumus.

1804. gadā Šveices valdība, zem Napoleona iespaida, atņem Pestalocijam Burgdorfas pili un skolu pārceļ uz Minchenbachu. Tajā pašā gadā Pestalocijs šo skolu atstāj un nodibina Iferdones skolotāju institutu.

Pestalocija vārds tad jau bija pazīstams visā Eiropā. Vācu filozofs Fichte ieraudzīja Pestalocija audzināšanas darbā gandrīz vai visas cilvēces atjaunošanas iesākumu. Prūsijas valdība, kura bija nodomājusī noorganizēt savas skolas, sūtīja uz Iferdonu skolotājus, lai iepazītos ar Pestalocija skolu un mācības metodēm. Pestalocija sagatavotie skolotāji sāka darboties gandrīz vai visās Eiropas valstīs. Skolotāju instituts gan sekmīgi darbību iesāka, bet šis

darbs sāka turpināties arvien sliktākā gaitā.

Tas tādēļ, ka Pestalocijs neprata savu lielo idealismu, savu lielo sajūsmu un aizraušanos pielietot un izmantot praktiskā darbā. Bez tam viņa paša zināšanas atsevišķos mācības priekšmetos bija pārāk trūcīgas, lai varētu sagatavot nākošos skolotājus. Piemērotu palīgu arī Pestalocijam nebija. Instituta nopietno darbu traucēja arī lielais apmeklētāju skaits, kas gribēja iepazīties ar instituta mācības metodēm. Šie apmeklētāji plūda no visām Eiropas malām un šī ceļošana uz Pestalocija mācības iestādi jau bija palikusi par modes lietu. 1825. g. Pestalocijs savu iestādi slēdza. Tādā kārtā, Pestalocijs nespēja savas idejas pilnīgi realizēt praktiskā darbā. Ļoti zīmīgi par Pestalociju izsakās viņa draugs Lavaters, teikdams kādreiz uz to: «Ja es būtu vaidinieks, es tevi pieņemtu par savu galveno padomnieku tautas izglītības lietās, bet tomēr tavā valdīšanā nenodotu pat vispēdējo lauku tautskolu.» Savas mūža pēdējās dienas Pestalocijs pavadīja Neuhoftā, kur viņš saraksta savus pēdējos darbus: «Gulbja dziesma» un «Manas dzīves likteņi». 1827. g. 11. februārī Pestalocijs aizmieg mūža miegā.

Galvenie Pestalocija nopelni tautas izglītības laukā ir tie, ka viņš ar savu darbību un rakstiem sajūsmīnāja visu Eiropu, ka ieinteresēja Eiropas iespaidīgākās personas izglītības lietā par labu. Ar savu personību, ar savu lielo darba prieku un mīlestību un sajūsmu, viņš bija skaists paraugs visiem, kas gribēja strādāt svēto izglītības darbu. Arī latviešu skolotāji pagājušā gadu simtenī, sajūsmīnāti par Pestalocija pārdarītiskiem principiem, ar lielu enerģiju ķērās pie mūsu tautas izglītības līmeņa pacelšanas. Irlavas un Valmieras skolotāju semināra audzēkņu lielākā daļa Pestalocija mā-

K. Marggraf

Dibināts 1869. g.

RTg5, Kungu ielā Nr. 16.

Kirurgiski instrumenti

anatomijas un fizioloģijas

praktiskiem darbiem.

Laboratorijas piederumi.

Katrina Brikmane.

Ceļš.

Es eju dienu no dienas,
Ik mirkli pa stīgu to,
Kas galā ar mūžību sienas.

Es eju. Man galā nav mērķa.
Šis ceļš ir mans mērķis — pats;
Pa viņu ejot, uz tālēm
Un ezeriem aizslid mans skats.

Dus ezeri zili gar malām
Un jūra tik krāsaina mirdz!
Tā laistās ar burvīgām salām,
Kur dusēt var gurusi sirds.
Un meži tik zeltaini, zaļi
Tur smaržas un svaigumu dveš,
Tur līgo atbalsis skaļi,
Tur skumjas iz dvēseles dzēs.
Tur ziedu zilajos kausos,
Gaišs zelts no debesīm list,
Tur saldākās skapās es klausos
Un dvēseles spārni man rīst.
Es dievinot svētlaimē trīsu,
Par visu, kas ceļmalā zied.
Es dievinot svētlaimē trīsu,
Man dievības muzika dzied.

Richards Zariņš.

Tēvs un es.

Mans tēvs pēc amata bij mūrnieks.
Cik daudz šē viņa namu nav
Un baznīcu, ko tas ir cēlis!
Viss stāv, kaut aizgājis viņš jau...

Es visur tiku iekšā gājis
Un domājis: kas dzīvos tur?
Līdz pašam juntu korām kāpu,
Kur aina ainu sauc un bur.

Kad nu šiem namiem garām eju,
Man netikas vairs iekšā iet:
Es zinu, kas ikuŗā dzīvo,
Un ejot pasteidzos mazliet...

Tik tornī reiz vēl uzkāpt gribu,
Ar spēku logus vaļā raut
Un pilsētu, šo ienīdēto,
Ar dobjiem zvaniem drupās graut!

Individs un sabiedrība.

(Skat. «Stud.» Nr. 117.)

Atklātība nu ir tā samēra izjūta, kas atrodas vidū starp abiem šiem ekstrēmjiem. Aristotelis mācībā par praktiskās filozofijas vērtībām to nosauca par zelta vidusceļu. Zelta vidusceļš viņam ir katrs tikums, kas atrodas starp diviem šī paša tikuma ekstrēmjiem, starp diviem pretstata netikumjiem.

Ja cilvēks vaļsirdīgi atklāts, tas nebūt vēl nenozīmē, ka viņam jābūt plāpai. Taisni otrādi. Viņš var būt pat vārdos skops. Bet viens ir, ko atklātība prasa: neslēpt savus uzskatus, savu pārliecību. Atklātība ir gara dižciltīgums, kaut kas nesalaužami cēls.

Ja cilvēks grib būt īsti sabiedrīks, bez atklātības viņam jāievēro arī vēl iecietība. Rēķinājoties visur tikai ar saviem uzskatiem, un spriedumiem, viņš pats sabiedrībai nav nekā daudz vairāk kā nulle.

Ir laudis, kuriem atklātības trūkumu neviens nevar pārņemt, bet tiem trūkst iecietības pret cita domu.

Šie ir mūžīgie pāmācītāji un aizrādītāji; tie laudis, ar kuriem jaunatnei iznāk visvairāk pārpratumu un nesaskaņu. Pēdējai nepatīk viss tas, kas ir šablons, un sīks, ko var darīt tikai tā un ne citādi. Tāpēc ka viņa pati ir dzīva, tā grib arī visu dzīvi redzēt tādu.

Un tur nu nāk pie viņas šie pedanti, šie sīkās dzīves dienderi un saka: Vai, cik jūs aplam to darat! Nu, paskataties, kā to vajaga darīt — nu, tā lūk, tā kā es to daru!

Svarīgākais arguments disputos tiem arvien mēdz būt viens un tas pats. Tā ir vienkārša frāze: «Nu, pats par sevi saprotams!»

Bet tikpat, cik šie laudis ir ietiepīgi, tikpat iztāpīgi piekāpīga ir kāda cita lauzu šķira. Liekas, ka savu uzskatu tiem nekad nava. Mītiņos un citās tamlīdzīgās sapulcēs viņus vislabāki novērot. Tie aplaudē un izrāda piekrišanu katram,

kas vien kaut cik ieinteresē, neprasot nemaz vai paši runātāji viens otru atbalsta, jeb apgāž.

Šekspīrs ļoti jauki zīmējis kādu šīs grupas priekšstāvi savā Hamletā. Tas ir vecais kanclers Rolonijs. Šis vecais plāpa ir istais sulaiņa dvēsele. Viņa padevībai reizēm nav robežu.

Vidū starp šo pedantisko neiecietību un verdzisko piekāpību ir sabiedriskuma otrā bāze — iecietība.

Patiesa iecietība ciena katru nopietnu domu. Viņai nekad nav neērti atkāpties no savas pārliecības. Bet viņa dara to tikai tad, ja tā pilnīgi pārliecināta par savu līdzšinējo uzskatu aplamību. Šie ir tie laudis, kurus sabiedrībai vajaga visvairāk. Laudis, kuri par savu pārliecību stāv atklāti un droši, bet kuri to arī nevienam ar varu neuzspiež. Pierādāt viņiem viņa aplamību, un viņi būs jums par to no sirds pateicīgi. Tie ir jauno teku meklētāji, laudis bez aizspriedumiem. Un jaunatnē viņu daudz.

Īsti sabiedrīks tā tad ir tas cilvēks, kas reizē ir atklāts un arī iecietīgs. Ikvienu satiksme ar šādu cilvēku ir baudījums. Tā sniedz arvien ko jaunu. Jo tāds savos dvēseles dziļumos ir vienmēr sevi atjaunojošs, vienmēr jauns, kā pati

Studenti un teatrs.

cības lika savas nākošās darbības pamatos. Pestalocijs uzsver ģimenes lielo audzinošo nozīmi. Viņš saka, ka vislabāk sirds izdaiļošanu, mīlestības jūtu, reliģisku izjūtu izkopšanu varot sniegt tikai audzināšana ģimenē sievietes-mātes vadībā. Viņš uzskata, ka ģimene audzināšanas ziņā sniedz pat daudz vairāk, nekā labi nostādītas skolas. Pestalocijs grib skolās audzināšanu iekārtot uz tiem pašiem pamatiem, kā ģimenē. Lai gan praktiskā skolas darbā Pestalocijs ir pielaidis kļūdas, tomēr ir jānāk pie slēdziena, ka Pestalocijs ir bijis viens no sava laika lielākajiem pedagogiem. Viņš ir spējis aizkustināt gandrīz visus, kam rūpēja izglītības lieta. Varbūt, ja nebūtu nācis Pestalocijs ar savām ierosinātajām pedagogiskajām idejām, mūsu skolas nestāvētu uz tā stāvokļa, kādā tagad atrodas. Nemot vērā Pestalocija lielos nopelnus, visa kultūrē pasaule svinēs viņa nāves 100 gadu piemiņas dienu. Mūsu Universitāte Pestalocija 100 g. nāves piemiņas dienu svinēs 17. februārī. Ar referātiem uzstāsies prof. Šneiders, doc. J. Kauliņš un A. Dauge.

Pestalocija kopotos rakstus 24 sējumos izdod pazīstamā Valtera de Grutera firma Berlīnē, ar plašiem paskaidrojumiem, piezīmēm un registriem. Stud. paid. R. Vēlps.

Akademiskā dzīve ārzemēs.

Lietuvas univ. Kauņā 1926./27. māc. gadā iemācījās 3074 stud. Visvairāk studējošo juridiskā, tad medicīnas, teoloģijas un lauksaimniecības fakultātēs. Mācības spēku ziņā sevišķi labi nostādītas medicīnas un teoloģijas - filozofijas fakultātes, pie pēdējās nodibināta arī evang. tic. nodaļa. Lietuvas univ. visvairāk sajūtamā piemērotu telpu trūkums, it sevišķi praktisko zinību fakultāšu, Kauņā, kā cietokšņa pilsētā, mājas tika būvētas ne augstākas par 2 stāviem. Tādai viņai vajadzēja palikt par Lietuvas pagaidu galvas pilsētu.

Piem., univers. galvenā ēka atrodas bij. krievu vidusskolas 2 stāvu māju telpās.

Tāpēc jaunās ēkas pašlaik tiek būvētas. Piem., pašlaik ceļ grandiozu fiziskās - matematisks institutu. Uzceltas arī dažas jaunas klinikas (Sarkan. kr., sieviešu, acu u. c. klinikas), tiek pat piebūvēti jauni stāvi (piem., Univ. galv. ēkai). Lauksaimniecības fakultāte, kuŗa ir pārveidota Lauksaimniecības Akadēmijā, atrodas pat ārpus Kauņas — Dotnuvas miestnīā.

Teatrs ir tāds mākslas nozaru sakopojams, kuŗš no visām citām maksimāli jaunāmi visvairāk saista un viņa. Par mākslas nozaru sakopojumu teatru sauc tādēļ, ka, preteji senakam teatram, kuŗa valdīja tikai aktiers, tagad teatrs atbalstas kolektīvi uz autoru-rakstnieku, gleznotāju-dekoratoru, līmju un plastikas veidotāju, muzikantu, pašu aktieri, un, pats galvenais — režisoru, uz dažādo mākslas nozaru savienotāju un ritma noteicēju. Visu šo mākslu savienošana teatru mākslā gan padara to daudz komplicētāku, tomēr arī nenoliedzami interesantāku un jaukāku, bet, pats galvenais — attīsta skatītāja kultūrelāku garšu, baudas izvēli un pārdzīvojumu noskaņu.

Sādu inscenējumu aprīnītājus, cīnītājus un sapratējus, tīri dabiski, sastopam galvenā kārtā latvju studējošā jaunatnē, un tas katrā ziņā uzskatāms kā ievērojams solis uz priekšu, ja ievērojam, ka agrāk tik liela studējošās latvju jaunatnes interese uz teatru nav bijusi sastopama. Šī sajūsmā par teatru, kuŗa pēdējā laikā pie studējošiem novērojama vispārējais vilciens, tomēr vēl nav atradusi dziļāku atbalsi atsevišķos gadījumos. No studējošiem latviešiem būtu jāsaprot, ka nevien teatru izrāžu apmeklēšana, bet vēl jo vairāk aktīva kopdarbība teatru pasākumos. Ir tiesa, daudzi no latviešu studentiem un studentēm uz pašu aktiera stāvokli raugas ar zināmu (it kā) nožēlošanu, jo mūsu aktieru attīstības līmenis bieži vien izliekas pārāk zems. Un šim domām ir dibināti iemesli, tomēr stāvokli uzlabot var vienīgi paši studējošie. Kas tad būtu darāms?

Vispirms tai studējošajai daļai, kuŗa sajūt tieksmes uz teatru lietu vispār, būtu šīs tieksmes nopietni jāpārbauda. Lai viņus neatbaida tagadējais teatru un aktieru stāvoklis. Laiks un attīstība ātri iet uz priekšu. Pēc pāris gadiem latvju skatuve būs jau pietiekoši labi nostādīta, trūks tikai kultūrelu un vispārēji attīstītu teatru darbinieku. Un tad te būtu vieta jauniem. Nav jādomā, ka teatrim vajadzīgi vienīgi aktieri vien. Modernajā teatrī nepieciešami administratori, tehniskie skatuves pārziņi,

bet neskatoties uz šiem traucējošiem apstākļiem, darbs univ. norit sekmīgi, pastāvot pie tam nelokamai cerībai, ka Lietuva agrī vai vēl atdabai okupēto Viļņu un visas grūtības tiks pārvārtētas. Cerība uz Viļņu, pēc kāda lietuvju profesora izteiciena, esot priekš katru lietuvja tas

architekti-dekoratori, dažādu nozaru rīkotāji - parziņi un, beidzot, režisori, aktieri. Arzēmēs uz skatuves jau sen darbojas skatuves inženeri. Kas attiecas uz dekoratoriem, tad pie mums dekoratori līdz šim bij tikai griezotāji, kas, saprotams, nav vienmēr velams. Te bus vietas arī jauniem, apdāvinātiem architektiem. Sads arhitekts, ja tikai tam bagata fantāzija, tiks ne tik vien teātri, bet vēl jo vairāk filmā ar ražošanu aizrauts. Lauku ekspresionistiskie inscenējumi, kā Parīzē, Vīnē un vēl jo vairāk Pēterpilī un Maskavā tiek aizvesti no inženeriem. Nākotnes administratoram un rīkotājam teatru jābūt vispusīgi izglīotam cilvēkam, tikai tad tas stāvēs pienācīgā augstumā. Tājak — aktieri. Mūsu aktieru saimē gandrīz neatradīsim studējušus cilvēkus. Uz krievu, franču un vācu skatuvēm tas gan ir citādi. Pirms pāris gadiem Reichera dramatiskā augstskolā man nācās strādāt kopā ar diviem medicīniem un vēsturnieku, kuŗi pabeiguši savas praktiskās studijas, dedzīgi metās uz teatru un gūva ievērojamus panākumus. Ka no mums, latviešiem, vairums uz teatru līdz šim neskatījās nopietni, tas ir zemas attīstības pierādījums, kas uzglabājies no senākiem, «apspiestajiem» laikiem. Ja mums teatros būtu vairāk studējušo cilvēku, tad mums nebūtu jāsarst, par dažu labu inteligēntas profesijas tēlotāju. Bet nu, vispirms, jāsaprot kāda grupa no tiem studējošiem, kas domā par teatru un jānodarbina tajā visi, kas spējīgi. Teatru studijai jāievēl savi dramaturģi, administratori, dekoratori un t. t., lai praktizējoties tie pierod pie teatru darba. Studējošie sasniegs panākumus divreiz ātrāki, kā neinteliģentie diletantu, tikai nedrīkst trūkt sajūsmas. — Beidzot vēl piemināšu, ka tikai no šādām sajūsmas pilnām jaunatnes studijām ir izvērtušies slavēnākie teatru un tādēļ par to nav ko skumt, ka dalībnieki ir jauni. Piedzīvojis un nopietns režisors prātis no tiem izveidot vajadzīgos spēkus. Tā tad mūsu teatru nākotne pilnīgi ir mūsu pašu jaunatnes rokās. Par to katram interesentam pašam vēlreiz jāpārdomā. **Voldemars Laursons.**

spiritus movens, kuŗš iedvēš lielu patriotisma sajūsmu visu šķēršļu pārvārtēšanai.

Universitātes darbību pārziņi Universitātes Senats.

Studenti paši izvēl ikgadus savu «Studentu Pārstāvniecību».

Akademiskai studentu dzīvei, kā

ari organizācijām Lietuvā ir īpatnēja nokrāsa. Jau tas, ka lietuvju tautā pārsvarā ir jūtas un idealisms, reliģiozitāte un patriotisms, norobežo viņus no apkārtējām valstīm. Lietuvju studentu vajaga pašiem pozitīvi, lekskīgi optimists, nosvērts, darbā ilēmatīks; bet čakls, ne savā personīgā, ne sabiedriskā dzīvē, necenšās izpausties par daudz uz ārieni. Reprēzentēties lietuvīšiem nemēdz. Lietuvju akadēmisk. organizācijas ir vairāk nosvērtas uz kultūrelu darbību un ir ļoti aktīvas un spējīgas. Lietuvā nav ne vienas organizācijas «luxus», nav nevienas «buršu» korporācijas. Dažas akad. org-jas Lietuvā tiek dēvētas par korporācijām, bet viņām nav nekā kopēja ar «buršu» korporācijām un drīzāk viņas atbilst latvju nodibinātām «vienotnēm». Visas studentu org-jas ir cieši saistījušas ar valsts sabiedrisko dzīvi. Jāsaka, ka studenti Lietuvā ir no sabiedrības vairāk iecienīti un viņiem iespāids uz valsts politisko dzīvi ir ievērojami liels (piem. studentu demonstrācija Kauņā 21. nov. p. g. pret socialistisko valdību un viņas polonizācijas politiku).

Lietuvas univ. «Studentu Pārstāvniecībā», kuŗu sastāda 31 dep., ietilp sekošas grupas: labā spārnā, kuŗš ir lielā pārsvarā, 22, no kuriem: 8 ateitinīki (nākotnieki — kristīgi), 6 tautinīki (nacionālisti — «smetonieši»), pa 1 no tehniķiem, jurist., neatkar. nacional. un 5 žīdi. Kreisā spārnā — 9 part.; no kuŗiem: 2 varpinīki (tautas part.), aušrinīki (mazinieki s. d.), 1 marksists, 1 sod. dem. un 2 žīdi sienīsti. Pēdējās «Stud. Pārstāv.» vēlēšanās balsotāju skaits sniedzas tikai 68.5 proc.

No akad. organizācijām vislielākās un rosigākās ir: «Ateitinīku korporācija» — kristīgi, nacion., nēsā sarkana fona cepurītes un korporācija «Neo Lithuania» — nacionālisti - smetonieši, kādreiz atšķēlušies no ateitinīkiem un no pirmiem maz ar ko atšķiras, nēsā zaļa fona cepurītes. No kreisa spārna atzīnējamas — Varpinīku (tautas part.) un Aušrinīku (soc. d. mazin.) savienības. Bez tam pastāv org-jas pie atsevišķām fakultātēm. No minoritātēm labi organizēti žīdi, kā arī poļi (savienība no 60 biedr.).

Nesen ir nodibinājusies Kauņā Latvijas lietuvju studentu b-b-a. Ievērojot to, ka studentiem līdz šim nebija sava laikraksta, no augšminētās biedrības aprindām tiks drīzumā izdots pirmais lietuvju akadēmiskais laikraksts «Students».

J. P a l a k a u s k a s.

sabiedrība. Un tāpat kā sabiedrība šī vārda plašākā nozīmē sniedzot individam vienmēr jaunus iespāidus, ved to uz iespējamo pilnību, tā arī tāds cilvēks savā satiksmē ar līdzcilvēkiem dara šo pašu lielo personības veidošanas darbu.

Sabiedriskums, ja to pareizi izprot, tā tad ir tas, kas ved ikvienu tuvāki pašai sabiedrībai. Viņš ir tas, daudzreiz neapzinātais dabas impulss, — spiež cilvēku atteikties no saviem sīkiem pašnolūkiem, lai viņu vietā nostādītu lielos sabiedrības mērķus, lai kalpotu visai tautai. Un sabiedrība tā tad ir tas instituts, kas, vedot cilvēku uz viņam iespējamo pilnības pakāpi, gādā arī par viņa tikumisko audzināšanu.

Bet sabiedrībai ir arī vēl kāda cita svarīga nozīme. Ikvienā tautā sastopam veselu rindu dažādu lielu garu. Nevienš talants un neviens ģenijs nerodās pats no sevis. Tas top caur tautu, caur sabiedrību.

Volfgangs Gēte, viens no lielākajiem 18. g. simtēja gariem saka par sevi sekošo: «Par maniem darbiem man nebūt nav jāpateicās vienīgi manai gudrībai, bet tūkstošām lietu un personu ārpus manis, kas man deva vielu. Nāca gudri un muļķi, gaišas un tumšas

galvas, bērniņā un jaunībā, kā arī sirmāis vecums. Visi tie man stāstīja ko tie domā, kā viņiem klājās, ko tie dara un ko tie piedzīvojuši. Man neatlika nekā vairāk, kā tikai visu to saprast un uzņemt, plaut, ko citi priekš manis bij sējuši.»

Caur sabiedrību uz sabiedrību — tas ir cilvēces attīstības likums. Un, liekas, viņš tikpat negrozams, kā likums, kas nosaka dienas un nakts vienmērīgo maiņu. Tā tad Herbartas nebūs vis laikam nekā pārspīlējis, teikdams, ka cilvēks ārpus sabiedrības ir nulle.

Bet lietai ir arī otra puse.

Kur vēl pasaulē tik daudz traģiskas, kā taisni sabiedrībā? Un kas vēl slēpj savā klēpi tik daudz dvēseles moku, tik daudz viltus un izmisuma, kā taisni tas, ko mēs saucam par cilvēku sabiedrību? Un vai tā nav tā pati sabiedrība, kuŗa tik bezgala daudziem nevainīgiem cilvēkiem izposta dvēseles līdzsvaru, pārvēršot tos no cītīkār spēcīgiem zaļokšņiem par nožēlojamiem cilvēces atkritumiem. Vajaga tikai pānteresēties tuvāki par to likteņiem, kas beidz savu dzīvi pašnāvībā, un būs redzāms, cik liels procents pašnāvības cēloņu kritīs uz sabiedrību.

Kā to visu saprast? — Nupat runājām par sabiedriskumu kā tikumu. Bet ja labi uzmanīgi viņā ieskatā-

mies, tad blakus tam pozitīvam, ko viņš, kā tikums, sniedz ir arī vēl cits, ko nevaram citādi, kā nosodīt.

Jeb, varbūt, mums tad jārunā par isto sabiedriskumu un par sabiedriskumu kā pseudokulturas ražojumu.

Sabiedrīks cilvēks katrā ziņā būs arī pieklājīgs. Viņš izvairīsies citu kaut kā apvainot. Ne ikreizes viņa smalkjūtība tam atļaus teikt acis kaļļu patiesību. Ja ne citādi, tad viņš meklēs vismaz kādus mikstinošus izteiksmes līdzekļus.

Bet viss, kas nav ista patiesība, galu galā ir maska un meli.

Tur ir cilvēks, piemēram, kuŗu tu necieti ne acu galā. Un tava anti-patija ir pilnīgi saprotama un dibināta. Ja tu gribi būt paties pret sevi un savu apkārtni, tu nevari nemaz citādi, kā pagriezt šim cilvēkam muguru un aiziet. Un tomēr tu esi kopā ar viņu vienā sabiedrībā, un situācija un sabiedrības etiķete prasa, lai būtu pret to laipns un rādītu tam smaidošu seju. Un ir gadījumi, kad krūtīs asiņo vāts, kad viss darbs, nodomi un ilgas guļ zemē kā samīti ziedi, bet tu eji sabiedrībā un smaidi. Tev jāiet un tev jāsmaida! Jeb ja gribi — nesmaidī ar', bet zini — tad pasaules acis uz laikiem tu esizudis.

Un tā jāiet un jāmelos; bet sabiedrībai taču tik bieži tik, ka tai melo. Tik labprāt tā dzird glaimus un tik vēlīgi tiem atsmaida pretī.

Mēs gan teicām, ka sabiedriskums balstās uz atklātību un iecietību. Un atklātība taču nemelo. — Tiesa gan. Bet blakus šim istam, patiesi kultūrelam sabiedriskumam ir arī vēl otrs — tas, kuŗš melo, kuŗš saka glaimus un slepenībā auž viltu — tas, ko mēs saucam par sabiedrības puskulturu.

Nost ar tādu sabiedrību! Nost ar visām viņas etiķetēm! Atpakaļ pie dabas! — tāds bija Russo sauciens 18. g. s., kad visā franču sabiedrībā vēl valdīja Luīja XIV. pseudokulturas atbals. Tā sauca arī Levs Tolstojs, vairāk kā simts gadu vēlāk. Un abas šīs balsis bija tik spējas, lai savā laikā savilpnotu visu Eiropu.

Protams, šis sauciens nav jāsaprot burtiski. Un ja arī pats Russo dažkārt to tā saprot, tas tikai vēl apstiprina viņa domai vietām vietām trūkstošās loģiskās konzekvences.

Ne vis laukā no sabiedrības, bet laukā no viņas meliem un aizspriedumiem. Ne vis uz tukšnesi, vai mūža mežiem, bet atpakaļ pie personīgās patstāvības un atklātības. Un to arī domājis Ibsens, teikdams: «Visstiprākais ir tas, kas stāv viens».

Tā tad sabiedriskums, šī vārda patiesā nozīmē ir tas, kas individu cieši un nešķirāmi saista ar sabiedrību, bet reizā ar to ir arī viņa personīgās patstāvības garantija.

E. A n š e v i c s.

Studentu padome.

Prezidija sēdes turpmāk notiek otrdienās no plkst. 17 un piektd. no pulksten 19. Patlaban izstrādā jaunā budžeta projektu, kuŗu izsūtīs ieskatam atsevišķām frakcijām un apspriedīs nāc. plenarsēdē.

Jaunās komisijas jau konstruējušas un pārņēmušas darbību.

Stud. nama brīvais dzīvoklis piešķirts novadniecībām ar Piebalgas stud. biedr. priekšgalā.

Stud. zinātnisko rakstu krājuma lietā, galv. ierosinātāja un iniciatore, — Ķīmijas fak. stud. biedr. griezusies pie Stud. padomes ar lūgumu izsniegt Ls 600 pabalsta uzskārtā darba turpināšanai. Prezidijs lūgumu noraidījis ar aizrādījumu griezties pie Kultūras fonda.

Studentu organizācijas.

Latvijas Univ. lietuvju studentu b-ba «Viltis» nesēn nodibinājās Rīgā. Līdzīga biedrība Rīgā pastāvēja jau pirms kara pie Politehniskā institūta un kara dēļ savu darbību bija spiesta pārtraukt.

Biedrība ir bezparteijska un apvieno visus šobrīd Latvijas Univ. studējošos lietuvjus studentus-tes, kopskaitā 20 personas.

Nemot vērā Rīgas lietuvju prāvā koloniju (ap 8000 pers.), lietuvju studentiem piemīt svarīga loma sabiedriskā dzīvē. Ar prieku jākonstatē, ka starp minētās b-bas lietuvju studentiem ir ne mazums latvju - lietuvju vienības piekritēju un rosīgu darbinieku.

Svētdien, 6. februārī Virsn. klubā notika svinīga biedrības atklāšana, piedaloties augstākajiem viesiem: Lietuvas sūtnim Aukštuolim, sūtn. personālam, L. L. Vienības priekšsēd. inž. Rīterim u. c. Ne mazums telegr. apsveikumu no Kaunas, ka arī Rīgas. Atklāšanas aktu noslēdza koncerts un balle.

B-bas valdi sastāda: Dausa kgs (priekšs.), Paļakauskas kgs (vicepr.), Andrašunas kgs (sekretārs), Čapas kgs (kasiers) un Naudžunas jkdze (biedru zinātāja). — as.

Filol. un filos. fak. stud. biedrība uzaicina biedrus atdot biedrības grāmatas, bibliotēkas sakārtošanas dēļ. Kam grāmatas nepieciešami vajadzīgas, var tās paturēt lietošanā, paziņojot tikai par to mutiski vai ar rakstu biedr. bibliotēkaram kom. J. Freimanim, filol. un filos. fak. bibliotēkā.

Tāpat biedrība uzaicina biedrus izņemt biedru kartis un nomaksāt biedru maksu. Iestāšanās Ls 1, biedr. nauda Ls 0,50 mēnesī. Kasieris dežurē fak. bibliotēkā pirmdien un piektdien no 17—18.

Jauni biedri var pieteikties pie valdes locekļiem.

Valdes sastāvs: priekšs. M. Alksnis, stud. philol., priekš b. G. Jurevičs, stud. philos., sekretārs A. Augstkalns, stud. philol., bibl. J. Treimanis, stud. philol., kasieris J. Bičolis, stud. philol.

Uzņemti par biedriem: Zelma Birzniece, Elfrīda Ledaine, Līdija Abika, Tereze Šulme, Spulga Šēfere, Fricis Pampe, Hermine Burkevice.

L. U. stud. atturības biedr. savus gada svētkus atzīmēs ar svētku aktu, koncertu un balli Rīgas Latviešu biedrībā, Merķeļa ielā 13, sestdien, 12. febr., plkst. 20.30. Svētku runu teiks prof. Kundziņš. Biedrības dubultkvartets nodziedās studentu-atturības niķu himnu, kuŗai tekstu rakstījis Brigaderu Anna un komponējis Ādolfis Ābele. — Ieeja studentiem Ls 1.

— Svētd., 13. febr., plkst. 14, Universitātes I. klausītavā L. U. S. A. B. rīko diskusiju par jautājumu «Atturības kustība un studenti». Diskusija piedalīsies doc. Ernīts (Tērbata), stud. E. Zalums, A. Šilde un igauņu un lietuvju studentu-atturības niķu pārstāvji. — Ieeja diskusijā brīva.

Studentu biedr. «Ziemeļnieci» 14. febr., plks. 20, Melngalvju zālē, jaunākās latvju līrikas vakars ar stud.

Universitātes padomes 100. sēde.

Pag. trešdien Universitātes padome, kuŗa ir augstākais Universitātes pārvaldes orgāns, kas apvieno un vada zinātniski - pedagogisko un saimnieciski-administratīvo darbību, atzīmējot 100. sēdi, bija ielūgusi māc. spēkus, agrākos organizācijas un Univ. padomes locekļus.

Rektors, prof. Tentelis, sēdi atklājot, atzīmēja lielo darbu, kādu, pašai ziedzīgi strādādama, veikusi organizācijas padome un vēlāk, līdz ar Univers. satversmes spēkā stāšanās 1923. g. aprīlī, Univ. padome. Tika iesākts ar tukšām sienām un nu ir paveikts tiktājs, ka katru gadu Universitāte izlaiž 500 līdz 600 ar augstāko izglītību sagatavotus darbiniekus Latvijas vajadzībām. Un tieši attiecībā uz pēdējo, daudzkārt dzirdēti pārmetumi, ka Universitāte maz uzturot sakarus ar latvju tautu un sa-

biedrību. Tie ir nepelnīti pārmetumi, arī uz priekšu padome turpinās tādu pat kultūras darbu, lai Latvija izglītības ziņā nostātos cienīgi blakus visām citām Vakarēiropas valstīm.

Runas beigās klātesošie pieceldamies godināja mirušo padomes locekli, doc. Pētersonu.

Valdības vārdā sveica izglītības ministrs un Univ. goda biedrs J. Rainis, arī uzsvērdams viņas kopdarbības nepieciešamību ar valsti un tautu un vēlēdams labākās sekmes turpmākā kultūras darbā.

Respektēdami padomes veikto darbu studējošo labā un atzīdami viņas lielo nozīmi akadēmiskās dzīves veidošanā, varam tikai vēlēt vēl jo pareizākus ceļus šīs dzīves regulēšanai istajā virzienā un jo lielākas sekmes savu uzdevumu veikšanā!

Dažādi.**Latv. Ķīmijas biedrība**

noturēja gada sapulci 27. janv. Universitātē, II. klaus. Sapulci atklāja valdes priekšs., prof. E. Zariņš ar īsu uzrunu. Pag.gadā mirušā biedra, inž.-ķim. J. Stanges piemiņu godināja ar piecelšanos; sapulci vadīja asist. G. Vanags. Valdes sniegtā gada pārskatā redzāms, ka pag. gadā noturētas 7 referātsapulces un 1 gada sapulce, kuŗās 10 zinātniskus referātus nolasījuši prof. V. M. Fišers, prof. Centneršvers, doc. Petrikalns, doc. Kupcis, doc. Primanis un asist. Kruštinsons. Sarīkoti arī populāri priekšlasījumi ķīmijā un notikusi viena ekskursija. Biedrībā pašlaik 90 biedri. Ar Ls 1500 pabalstīta zinātniskā pētīšana. Valde un revīzijas komisija palika līdzšinējās.

Pēc gada pārskata pieņemšanas u. c. tekošu lietu nokārtošanas, prof. V. M. Fišers un asist. Šmits nolasīja referātu: «Jaunākie pētījumi par ritmisko nogulšņu rašanos».

Šie pētījumi, kuŗus prof. V. M. Fišers izved jau vairākus gadus, pieslēdzās agrākiem darbiem par ritmisko nogulšņu rašanos pārsātinātos šķīdumos un t. s. Liseganga riņķiem. Darbi ir publicēti arī L. U. rakstu 14. sējumā. Referātu ilustrēja ar preparātu, fotogrāfiju un mikrografiju demonstrācijām. Saistošo priekšnesumu sapulce uzzēma ar lielu interesi un piekrišanu.

Lietuva. Izglītības ministrija tautības nolūkā nodomājusi slēgt univ. techn. medic. fak. Šīs fakultātes stud. turpmāk sūtīšot izglītoties uz ārzemēm.

Austrija. Vīnes univ. telpās un pilsētas rātsnama priekšā notikušas sadursmes starp nacionāliem un kreisiem stud., pie kam vairāki ievainoti.

Anatomijas institūtā nac. studenti pieprasījuši židu un socialistu izraidīšanu no auditorijas. Notikusi kaušanās, kuŗā daudzi dabūjuši nopietnus ievainojumus. Kad socialisti un židi padziņi, iestājies atkal miers. — Univ. padome, šo stud. ekscesu dēļ,

Mauriņu Zentas ievadu: «Līrikas būtība». Piedalās daudzi rakstnieki. Ieeja Ls 2 un 1. Stud. puscenās.

Piebalgas stud. biedr. 19. febr., plkst. 21 rīko kostīmu balli Rīgas Latv. biedr. mazajā zālē. Ieeja stud. Ls 1,50.

Malienas stud. biedr. sarīko 19. febr. Blaumaņa ielā 30-32 muzikālīvokalu vakaru.

Matematisko zin. stud. pulciņš rīko referātu ciklu matem. zin. Referātu pieteikšana līdz 15. febr.

Universitāte.

Universitātes padome pēdējā sēdē, sakarā ar Kultūras fonda pieprasījumu, proponēja zinātniskai godalgošanai ķim. fak. prof. V. Fišeri, filol. fil. fak. doc. P. Ķīķa un pie tiesl. zin. nod. atstāto sagatavoties zinātn. darbam, cand. jur. A. Švābi. Viņu zinātn. rakstu godalgošanai paredzēti 3000 ls, kuŗi sadalāmi 3 daļās. Fizikālās ķīmijas katedram par privatdoc. ievēlēja B. Bruži, tauts. un tiesl. zin. fak. atstāja sagatavoties zinātn. darbam cand. oec. K. Bērziņu. Apstiprināja Univ. beigušo sarakstu, to starpā vairāki medic. un tauts. nod. beigušie.

Dr. A. Hiltze 16. febr., plkst. 11 aulā aizstāvēs disertāciju L. U. med. dokt. grada iegūšanai: «Taukādu brīvā transplantācija, viņas bioloģ. pamati un eksperimentālo pētījumu rezultāti».

Filol. un filos. fak. ievēlējusi par filosofijas privatdoc. T. Celmu. Bij. hospitāntus lūdz iesniegt tuvākas ziņas fak. kanceļejai.

Dr. Lüss, stud. ārsts lekšķīgās slimībās, mainījis adresi un tagad pieņem Kr. Barona ielā 11, dz. 1.

Stipendijas par febr. mēn. saņemamas Saimniec. pad., Baznīcas ielā 5, no plkst. 10—13.

Ķīmijas fak. štati pieņemti Saeimas izglītības komisijā.

Uz makšķeres āķa.**Kā es karstai zupai meklēju šķivi.**

Pusdienas laiks. Lielā steigā iedražos virtuvē. Esmu viens no pirmajiem, tāpēc arī bez kādām lielām ceremonijām sēžu jau pie kūpošas zupas blodiņas. Bet šodien zupa ir sasodīti karsta — pie pirmā rāviena sadedzināju lūpas. Gaidīšu, lai atdziest — nodomāju. Labi! Gaidu... Tā sēžot sāku «punktēt»: kā tas ir, laiks aiziet, bet zupa tikpat kā nemaz nedziest, un galu galā taču «time is money». Tā, visu tīri amerikāniski apspriedis, dodos pie virtuves izdodamā loga un vienmēr laipnajām jaunkundzēm lūdzu palieņēt man kādu šķivi, niknās zupas notiesāšanai. Sākumā jaunkundzes ir nesaprašanā — dot, vai nē. Pēdīgi gala spriedums — nē, bez virtuves komisijas atļaujas nevar dot. Lai ejoņ pie komisijas. — Labi, bet kur tad tāda ir atrodama. — Tur, kautkur «dzijāki» esot, parāda ar roku.

Nu, bet, sāku domāt, kā tu viens «mazāks» grūdisies pašai komisijai acīs. Ek, lai paliek... nospriežu un metu savu nodomu pie malas. Bet tikko ieraudzīju karsto zupas blodiņu, no jauna sadūšojos un eju arī... Komisija (divi kungi) aiz stikla durvīm siltā istabiņā raujas ar stempelēšanu. Ieeju un saku, cien. komisija, tā un tā un lūdzu dot man tiesības izlietot vienu šķivi priekš karstās zupas. Komisija, saprotams, noraida manu lūgumu, motivēdama, ka virtuvē vecu vecās tradīcijas ēst zupu bez šķivjiem; otrkārt, ka tad būšot jādod arī citiem un t. t. Es tomēr nepieņemos, jo gribējās briesmīgi ēst. — Pēdīgi iznāku ar apmierinātu apziņu, ka dabīšu gan savu karsto zupu no šķivja ēst. (Lai viņiem, labiem kungiem, veselība!) Ar milzīgu apetīti sēžos pie galda un sāku strēbt savu atdzīšošo zupu.

Lielais zupas strēbājs

A. Evelites.

Tanī naktī.

Tanī naktī,
Skursteņos vēji kad kauca kā vilki
Un vētra dauzija kokiem zarus,
Logi kad dziedāja pusnaktij šausmu
dziesmu —
Tanī naktī es atradu tevi — tu man!...
Tanī naktī, kad vēji skursteņos
kauca,
Sirds sirdij bija kā dievnamu zvani,
Kas dvēselei svētritu zvana.

**Lasiet un izplatiet
«Studentu»!**

nolēmusi pārtraukt visas lekcijas un univ. uz laiku slēgt.

Mezopotamija. Bagdades universitātes stud. demonstrācija pret kādu profesoru izvērtusies asiņainos nemieros. 8 stud. nonāvēti un 30 ievainoti. LTA.

Vācija.

Studentu medicīnisku pārbaudi pēc imatrikulēšanas, projektē sistematiski izvest Vācijas augstskolās. Göttingenas univ. to jau darījusi 1924.-1925. g., taču daudzi studenti izpalikuši ārpus šīs pārbaudes.

Līdz ar jaunā projekta izveidošanu, pārbaudei būs obligatorisks raksturs, lai izsargātu studentus, sevišķi tos, kuŗi slimo ar nervu vai sirds kaitēm, no pārpūlēšanās.

Fridriha Lista, ievērojamā tauts. zinātnieka (1789.—1815.) biedrību dibina Stutgartā. 1817. g. viņš bijis prof. Tūbingenā, no turienes intrigu dēļ izstājies un 1819. g. nodibinājis ievērojamu organizāciju: «Deutsche Handelsverein».

1825. g., pateicoties politiskiem pretiniekiem, izraidīts uz Ameriku, kur radušies uzskati par produktīvā spēka teoriju. Lista plāni puslīdz piepildījušies ar vācu muitas vienības nodibināšanu 1834. g.

Amerikā 1827. g. tas izdevis konceptu savam vēlāk ievērojamam darbam par valdošo tauts. teoriju kritiku un no 1838.—41. g. galv. darbu: «Politiskās ekonomijas nacionālā sistēma».

Premija par vēža ārstēšanas līdzekļa atrašanu.

Senators Nesli iesniedzis priekšlikumu, ka izsolama Savienoto Valstu premija vēža ārstēšanas līdzekļa atradējam 5 milj. dolaru lielumā.

Influenca bacils atrasts. Lielu interesi Anglijas ārstu aprindās un arī plašā publikā modinājusi ziņa, ka izdevies atrast bakteriju, kuŗu uzskata par influencas dīgli. Laikrakstī ziņo, ka tautas veselības ministrija uzdevusi vairākiem ekspertiem tuvāki informēties par jaunatradumu, kuram, ja ziņas par to apstiprināsies, neapšaubāmi piekristu ārkārtīgi liela nozīme influencas apkarošanā.

Mākslīgā ceļā izgatavoti vitamīni. Gettingenas univ. prof. Vindaus paziņojis, ka apstārošanas ceļā ar ultravioletiem stariem viņam izdevies pārvērst ergosterīnu par vitamīnu un tādā kārtā pierādīt, ka abas šīs vielas ir identiskas. Profesors trīs nedēļu laikā ar 200 miligramiem ergosterīna pilnīgi izārsējis kādu rachītisku žurku. Pieliekot klāt maz vitamīna saturošiem pārtikas līdzekļiem ergosterīnu, tie iegūšot pilnīgu barības vērtību.

Māksla.

Olga Pļavniek 2. febr. tēlojot Sprīdīti, atceras 15 g. mākslinieces gaītas. Pļavnieces veiktais darbs — atzinības cienīgs. Visus valdzina viņas balss brīvais plūdums un lokanība, skaidrā dīkija, cilvēciskā vienkāršība un sirsnīgais priekšnesums. Skatuvei Pļ. piegriezusēs pašā jaunībā. Jurjana Pavula dibinātā latvju operā viņa uzstājās gan drīz visās lielākās lomās. — Nac.

operā Pl. darbojās no sākuma, viņu redzām «Opeginā», «Demonā», «Tanheizerā», «Lohengrinā», «Faustā» u. c. Intrigu dēļ Pl. ir spiesta no operas aiziet. Tad Pl. atminas lauku sētas, ko jau viņa ar dziesmām bij piebīdinājusi. — Arī «Spridīša» tēlojums teicams — dziļi izjūsts, latvisks un skaņdzidri. — Cerams Pl. savu isto vietu atkal atradīs. — Labas sekmes!

Nacionālā operā lielu piekrišanu gūst Uzlēcošās saules zemes viesņa — dziedātāja Teiko Kiva. — Japāniskā gara kvēle eiropeiskā čaulā (italiešu skola)! Kā M-me Butterfly viņa apbur ar balsi melodismu, kustību vieglumu un vienkāršības daiļumu.

Halevi «Židietes» pirmizrāde notiks 15. febr.; dir. — T. Reiters, rež. Dm. Arbenins, dek. — E. Vitols, galvenās lomās — Meta Laube un Rud. Bērziņš. — Paraleli ar skubu E. Kupers un P. Melņikovs gatavo Muzsorgska op. «Hovanščina»; pirmizrāde paredzama 26. febr. — Direkcija cer vēl februāra beigās dir. E. Kopera vadībā dot 1 lielu simf. koncertu. — Iespējamas arī Teiko Kivas un Čerkaskajas viesu izrādes.

Nacionālais teatrs uzved K. Ievina «Putras Dauķis». — Autors mēģina izsmiet Zemgales «bajarības» tukšumu; tipi zīmēti asi, bet pozitīvā un negatīvā kontrasts neizdevies. — Vajag arī lielākas koncentrācijas. — Mierlauka režija lietpratīga. Aktieriem tēlojumi izdevušies. — Sev. sulīgs savā labumā ir J. Osis, kā Dauķis, tāpat B. Rūmniek kā Indanu mamma, Klints, Špilbergs, Brechman u. c.

A. Brigaderes «Lollites brīnumputns» pirmizrāde 19. febr., rež. — Amtm. Briedītis, piedalās pirmie spēki — Erika, Klints, Ģermanis, Lejiņš, Michelsons, Osis u. c. — Mēneša beigās sagaidāms Šekspira «Sapnis vasaras naktī»; rež. Šmits, dekorators — J. Kuga, muzika — J. Kalniņa. — Tuvākā nākotnē paredzētas vairākas oriģinallugas un sranču komedijas. Ciemos gaidāma

M. Leiko. Ap Liendienām viesosies Parizes māksl. Dunkana trupa. — Nac. teatri uzaicinājis viesoties Ņujorkas Metropolitan teatrs.

Dalles teatri ceturtdien, 10. febr. interesanta novitāte Subbone Vane «Uz nezīnāmo ostu».

Jūl. Stabulnieks.

Sports.

Univ. meistarsacīkstēs daiļslidošanā 30. janv. no senioriem piedalījās vienīgi E. Tūbelis, kurš sasniedza 190,8 punktus. Junioru sacensībā 3 dalībnieki. Par labāko izrādījās Kalējs ar 58,2 p., otrs, Hieronimus — 51,8 p., trešais Zuitiņš — 43,4 p. Juniori parādīja daudz labas gribas, bet viņiem daudz vēl arī jāvingrinās. Interesanti atzīmēt, ka dāmas izpildīja tādas pat obligatoriskās figūras, kā juniori un uzrādīja labākas sekmes. Pirmo vietu ieguva Kalniņa ikdže ar 74,7 p., otro Kūhnan — 56,7. Skaištu slidojumu pāri skriešanā deva Kalniņa-Tūbelis, kurī arī ieguva pirmo vietu ar 33 punktiem (no iesp. 36 p.); otrā vietā palika Kūhnan-Hieronimus ar 25 punktiem. Labākus rezultātus neļāva uzrādīt stiprais vējš.

Hokeja sacīkstē 6. febr. Latv. Sp. B-ba uzvarēja L. U. Akad. Sp. B-bu 3:0 (1:0). Tā, neskatoties uz labiem panākumiem šai sezonā Akad. Sp. B-ba paliek A. kl. ceturta vietā un tai būs jācīnās ar B. kl. meistarū, Arm. Sp. Klubu.

Univ. meistarsacīkstēs slēpošana notiks Cēsīs, 13. febr. Izcīnīs Akad. Sp. B-bas goda biedra Vanaga dāvatos kausus. A.

Grāmatu galds.

«**Daiļā sēta**» — tā saucās E. Brastiņa grāmata, ar plašu un ierosinošu saturu par mūsu iedzīves — sevišķi lauku sētas izdaiļošanu īpatnējā, latviskā garā.

«**Latvietības un līdz ar to latvieša pastāvēšana**, prasa uzmanīgu un neatlaidīgu nevien sevis un savas ģimenes, bet arī mājas un sētas veidošanu pēc apzinātām un dziļi pārbaudī-

tām vadošām domām», — saka autors grāmatas priekšvārdā un, risinādam šo domu, cenšas noskaidrot mūsu apkārtnes izdaiļošanu.

Pārejos jau konkrēti norādīts, kādai jābūt mūsu lauku daiļai sētai pagalmā, dārzā, anajā, istabu iekārtā un t. t.

Runājot par daiļās sētas apkārtni, autors nāk pie sledziena, ka mūsu lauki nav vairs tie, kas bijuši. Mūsu tautas viengabalainā dzīve itkā pāršķirusies divās daļās — laukos un pilsētās. — «Divās daļās pārplisušas mūsu ilgas: laukos ilgojamies pilsētas ar savu mirdzumu, steigu, priekiem, pārdzīvojumiem un labierīcībām. Pilsētā meklējam laukus ar viņu zaļumu, klusumu, atpūtu, mieru, vienkāršību un sauli.» — Protams, bez pilsētas, kā garīgās kultūras celmlauzes, mūsu dienu sadzīve nav iedomājama, bet pilsēta, diemžēl, ne vienmēr sniedz labāko un tīrāko, kas noderētu par istāko paraugu mūsu lauku daiļdzīves izveidošanā. Lai to izbēgtu, jāatsakās no katra sveša, aizgūta stila atdarinājuma.

Grāmatas 3. posmā — «**Sēta**», autors apskata seno un jauno sētu — «Latvju dzīves vidū stāv lauku sēta. Tāpēc, noskaidrojot Latvijas mākslas parādības, ir jāskān no sētas daiļuma izprašanas un novērtēšanas». — Runājot par ēkām, kurām sētas daiļizskatā piekrit redzamākā vieta, autors saka: «Lauku ēkām jābūt piekauptām mūsu zemes nopietnībai un dabai. Tām jābūt vispirms dabīgām, bez uzpūtiem sīkumiem. Tām nav jāizskatās kā pilsētu dāmām zīdus un krellēs, kad tās izbrauc uz laukiem. Tām jāsniedzās, tā sakot, rokās ar zālo dabu un zilo debesi.» Veidodami daiļo sētu, «nedrīkstam aizmirst mūsu seno, sirmo celtniecību». Lielu nozīmi ēku izskatā un rotājumā autors piešķir krāsai, — tā ienes celtniecībā daudz dzīvības un labas saskānas.

4. posmā — «**Māja**», jo sīki apskatīta māja pati, viņas āriene, iekšiene un tās atsev. telpu iedalījumi:

ēdistaba, guļstaba, lielistaba, virtuve un c. — Pie mājas ārējā izsakāta galvenā vēriba jāpiegriež jūntam. «Viņš (jūnts) savā veidā un krāsā dod galveno mājas veidu.» Lielistabai jābūt par mājas viduci, par viņas sirdi, guļstabas noskaņas pamatu dod svaiņa veļa un kails augums. Tās ir oriģinālas domas, jo mēs savā ikdienišķā dzīvē parasti neievērojam visvarīgāko, bet skatāmies tam pāri, uz sīkumiem.

5. un pēdējā posmā — «**Iekārta**» aizrādīts uz mājas iekārtu, dēvējot tās par sīkceltnēm, kuņas jāceļ sāskanā ar savu īpatnējo uzdevumu. — «Mēbeļu daiļums vienmēr pastāv pareizos laukumū un līniju samēros, labā kokā un rūpīgā apdarē.»

Grāmatas noslēgumu autors veltījis daiļās sētas iemītņiekam — mums pašiem un mūsu apģērbam. «Kopjot daiļumu sētā, mājā un apģērbā, nav nekad jāaizmirst paša auguma daiļkopšana» — tā autors nobeidz savu interesanto un ierosinošo apcerējumu.

Šis īsais apskats var tikai pamudināt katru, kam rūp mūsu lauku dzīves izdaiļošana, iegādāties un rūpīgi izlasīt E. Brastiņa «**Daiļo sētu**». Grāmatas autors lai turpina sniegt nepieciešamos norādījumus, dodot attiecīgus paraugus — zīmējumus, latvju sētas izdaiļošanai.

Grāmatu izdevusi P.-S. «Zemnieku Domas» un tās cena visai pieejama. E. Tūters.

Redakcijai piesūtīti šādi izdevumi: Dr. M. Valter: «**Baltengedanken und Baltropolitik**», Paris, 1926.

Jauns mūsu ievērojamā diplomata un kultūras darbinieka apcerējums par Baltijas valstīm.

Izglītības Min. Mēnešraksts Nr. 1. Red. T. Zeiferts.

«**Kopdarbība**» Nr. 1. Red. J. Roze.

Nākošais numurs trešdien, 23. februārī.

Atbildīgais redaktors: K. Upesleja.

Izdevēja:

L. U. studentu vienotību «**VIENKOPA**»

Kungu un dāmu ievēribai!

Pavasara sezonai sākoties piedāvājam: **giltus mēteļus, uzvalkus, kostimus** no vietējām un ārzemju drānām, lielā izvēlē visādos audumos, kā arī priekšfrakām, smokīngiem, ketvejiem **kreptūkus, ševjotus un marego.**

Ieteicams katram apģērbu pasūtītājam, kas grib iegūt labus un lētus pasūtījumus, griezties tieši un pārliecināti: pie drēbniekiem

K. MIEZIS un K. STREMS

(amata meist. dibin. 1912 g. Tālrunis 4-3-0-0. Rīgā, Karļnes ielā № 3-3.

Pirmais Muzikas Instituts Rīgā

dib. 1864. g. no E. Ziegerta
Marijas ielā 21-a, dz. 9. Tālr. 2-8-8-1.

Pilnīga izglītība visās muzikas nozarēs, zolo dziedāšanā un specialā muzikas teorijā pēc Latv. Konservatorijas programmas.

Arī bez priekšzinašanām —
Jaunu skolnieku uzņemšana katrā laikā.
Direktors: G. Peins.

Korporaciju un studentu formu cepures, krāsu lentes
Deķeļu reperatura un mazgāšana

J. Bujanover Dib. 1903. g.

Rīgā, Kaļķu ielā № 38, tālr.: 2-0-4-2-9.
Darbn.: Krām uelā № 10, tālr.: 2-1-3-5-9.

Société
POLYGLOTTE
(dib. 1909. g.)

latvju franču angļu vācu **valodu kursi**

Iesācēju un turpinātāju grupās uzņemšana turpinās.

Mēnesmaksā 2½ — 5 ls.

Pieteikšanās no pl. 18—20.

Brīvības ielā 38.

P. Ciruļa Veļas mazgatavā
Karļnes ielā № 1.

Pieņem:

veļu mazgāšanā par mērēnām cenām.
Zolids darbs.

Nogaršojiet katrs jaunizlaisto **kakao**

Dabujams visur

D. Džengels

Kaļķu ielā 38

Fraku krekli
Kakla saites
Adas cimdi
Veļa

Komiltoni-nes!

Iepērkaties savā veikalā!

L. U. Stud. Pad.

Grāmatnicā,

Kr. Barona ielā 2a.

Izdevniecība un grāmatu tirgotava
S-ba „Daile un Darbs“
Rīgā, Brīvības ielā Nr. 11.

Krājumā vislielākā izvēle augstskolas mācības grāmatu krievu valodā, izdotas Krievijā un citur.

Iznākuši speciali krievu grāmatu katalogi: Учебник и пособия для Экономическо-юридического и Историко-филологического факультетов; учебники и пособия для естественников; пособия для школьных работников; учебники и пособия для Физико-математического факультетов и учебники и пособия для инженеров и техников.

Katru dienu labas, lētas

Pusdienas

vakariņas un brokastis

Tērbatas ielā № 30,

ieeja no Lāčplēša ielas.

Fr. Riekst pā.

M. Grebzdē Dejas kursi

L. Grēcinieku ielā 24. Tālr. 21286

Modernais kurss

sāksies trešdien, 9. febr. pl. 9 v.

Pieteikt uz atsev. stundām

un grupām katrā laikā.

Lētas un labas
pusdienas

Īsti mājas ēdieni

Cenas katram pieejamas

Laipna apkalpošana bez dzeramnaudām.

Lūdzu pārliecinaties

Blaumaņa ielā 9.